

Одеська державна академія будівництва та архітектури

✓ BORYS GRINCHENKO METROPOLITAN KYIV UNIVERSITY

Academy of Security and Bases of Health

VIII міжнародна науково-практична конференція
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ ОХОРОНИ ПРАЦІ, БЕЗПЕКИ
ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

28.04.2026

Україна

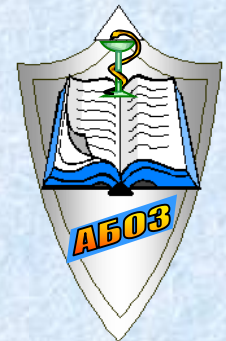

СИСТЕМА ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У СФЕРАХ ОХОРОНИ ПРАЦІ, БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПРОБЛЕМИ ОПТИМІЗАЦІЇ

ZAPLATYNSKYI Vasyl

Kiev, Ukraine

- ✓ Honoured professor, docent, PhD, kand. of sciences;
- ✓ President of Academy of Safety and Bases of Health.
- ✓ Associate professor (docent) Borys Grinchenko Kyiv University

Вступ

В умовах війни в Україні значно зросла кількість загроз, насамперед воєнного характеру. Забезпечення належного рівня безпеки населення, безпечного функціонування підприємств і установ, а також ефективного реагування на надзвичайні ситуації переважно залежить від ефективності та професіоналізму відповідних служб.

Проте забезпечення безпеки залежить не тільки від відповідних служб, а значною мірою є наслідком формування у населення України культури безпеки. Адже, забезпечення безпеки – це не лише ліквідація наслідків надзвичайних та небезпечних ситуацій, а й недопущення та попередження небезпек.

Вступ

Саме тому в контексті можливостей підготовки майбутніх фахівців у сферах охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту в Україні, слід розглядати не лише підготовку працівників державної служби надзвичайних ситуацій, фахівців охорони праці, а й фахівців інших спеціальностей, зокрема учителів, які викладають інтегрований курс «Здоров'я, безпека та добробут», предмет «Захист України», фахівців правоохоронних органів та фахівців інших спеціальностей від діяльності яких прямо чи опосередковано залежить безпека України та її населення.

Звісно, в умовах війни найбільше навантаження лежить на військових — захисниках України.

Концепція дослідження

В даному дослідженні ми обмежимося аналізом можливостей підготовки фахівців цивільного захисту, пожежної безпеки та охорони праці. Система вищої освіти України пропонує різні освітні траєкторії підготовки фахівців у зазначених сферах, що реалізуються через низку спеціальностей і освітніх програм на рівнях фахового молодшого бакалавра, бакалавра, магістра та доктора філософії. Зокрема, підготовка здійснюється в межах низки спеціальностей галузей знань, зокрема галузь знань «К» «Безпека та оборона» включає спеціальності: «К8 Пожежна безпека»; «К10 Цивільна безпека».

Класифікація галузей та спеціальностей

International Standard Classification of Education: fields of education and training 2013 (ISCED-F 2013); detailed field descriptions

Corporate author: [UNESCO Institute for Statistics](#) [873]

Document code: UIS/2015/INS/6

ISBN: 978-92-9189-179-5

Collation: 96 p.

Language: English

Year of publication: 2015

Licence type: [CC BY-SA 3.0 IGO](#) [15692]

Type of document: book

Варто відмітити, що за Міжнародною стандартною класифікацією освіти ISCED-F 2013 спеціальності: пожежна безпека, цивільна безпека і правоохоронна діяльність належать до однієї групи «Protection of persons and property» (у перекладі «Захист осіб та майна») код 1032.

Слід зазначити, що аналіз даних ЄДЕБО засвідчує одночасне функціонування освітніх програм за старою (263 «Цивільна безпека») та перехідною (К10 «Цивільна безпека») класифікаціями спеціальностей у зв'язку з поетапним упровадженням нової системи класифікації відповідно до Постанови КМУ № 1392 від 16.12.2022. Наявність даних за обома класифікаціями зумовлена тим, що здобувачі освіти продовжують навчання за тим кодом спеціальності, за яким були зараховані.

Спеціальність «Цивільний захист»

За даними ЄДЕБО в Україні готують фахівців зі спеціальності «Цивільний захист» у 13 (за К10) і відповідно у 22 (за 263) закладах вищої освіти. Підготовка бакалаврів проводиться у 9 закладах (за К10) та 17 (за 263) закладах вищої освіти. Найбільше здобувачів даної спеціальності серед українських ЗВО у Львівському державному університеті безпеки життєдіяльності: 179 на денній формі навчання та 78 на заочній формі та у Національному університеті цивільного захисту України відповідно на денній формі – 164 особи, а на заочній – 198 осіб.

Магістрів за даними ЄДЕБО готують у 9 (за К10) та 8 (за 263) вищих закладах освіти, при тому що ліцензії є у 10 ЗВО. Освітній ступінь «Доктор філософії» зі спеціальності «Цивільний захист» можна отримати у 5 (за К10) та 9 (за 263) ЗВО.

РЕЄСТР СУБ'ЄКТІВ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ПОШУК

ЗДОБУВАЧІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

ДОКТОР ФІЛОСОФІЇ

(К10)

КІЛЬКІСТЬ ЗАКЛАДІВ: 5

А Пошук за назвою або адресою закладу

Розширений пошук

КИЇВ

🏛 Київський національний університет будівництва і архітектури

ДНІПРО

🏛 Інститут геотехнічної механіки ім.М.С. Полякова Національної академії наук України

🏛 Національний технічний університет "Дніпровська політехніка"

🏛 Український державний університет науки і технологій

КРИВИЙ РІГ (ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСТЬ)

🏛 Криворізький національний університет

РЕЄСТР СУБ'ЄКТІВ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ПОШУК

ЗДОБУВАЧІ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ДОКТОР ФІЛОСОФІЇ
(263)

КІЛЬКІСТЬ ЗАКЛАДІВ: 9

A Пошук за назвою або адресою закладу

Розширений пошук

КИЇВ

- Київський національний університет будівництва і архітектури
- Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

ДНІПРО

- Інститут геотехнічної механіки ім.М.С. Полякова Національної академії наук України
- Національний технічний університет "Дніпровська політехніка"
- Український державний університет науки і технологій

ЛЬВІВ

- Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

ЧЕРКАСИ

- Національний університет цивільного захисту України

Спеціальність «Цивільний захист»

Таким чином, система з підготовки здобувачів освіти є добре розвинутою, але неоптимізованою, позаяк у низці закладів кількість здобувачів критично мала навіть на бакалавраті, а ступінь магістра у деяких ЗВО здобуває 1-3 особи. Є заклади, які забезпечують підготовку лише докторів філософії з даної спеціальності, при цьому у них відсутня підготовка бакалаврів та магістрів. Хоч формально це можливо, але викликає низку запитань.

Підготовка фахівців з «Пожежної безпеки»

Підготовку фахівців з спеціальності «Пожежна безпека» за даними ЄДЕБО в Україні здійснюють 6 закладів освіти, в тому числі на рівні фахового молодшого бакалавра – 2 заклади, бакалавра – 4 заклади, магістра - 3 заклади, доктора філософії – 1 заклад

Підготовка фахівців з «Пожежної безпеки»

Таблиця 1.

Підготовка фахівців з спеціальності «Пожежна безпека» в Україні

	Назва закладу	Денна	Заочна	Вечірня
1	Вище професійне училище Львівського державного університету безпеки життєдіяльності м. Вінниця			
	(261) Фаховий молодший бакалавр	-	5	-
2	Вінницький транспортний фаховий коледж			
	(261) Фаховий молодший бакалавр	249	1	-
	(K8) Фаховий молодший бакалавр	125	26	-
3	Львівський державний університет безпеки життєдіяльності			
	(261) Бакалавр	334	197	-
	(261) Магістр	-	1	-
	(261) Доктор філософії	13	1	4
	(K8) Бакалавр	56	32	
	(K8) Магістр	28	-	-
	(K8) Доктор філософії (позиція наявна в ЄДЕБО)	-	-	-

Підготовка фахівців з «Пожежної безпеки»

Таблиця 1.

Підготовка фахівців з спеціальності «Пожежна безпека» в Україні

Назва закладу	Денна	Заочна	Вечірня
4 Національний університет "Львівська політехніка"			
(261) Бакалавр	60	22	-
(K8) Бакалавр	24	27	-
(K8) Магістр	14	34	-
5 Національний університет цивільного захисту України			
261 Бакалавр	446	717	-
261 Магістр	1	1	-
261 Доктор філософії	3	9	5
(K8) Бакалавр	57	34	
(K8) Магістр	3	110	-
6 Національний університет "Львівська політехніка"			
261 Бакалавр	60	22	-

Таблицю підготовлено за даними ЄДЕБО [4].

Підготовка фахівців з «Охорони праці»

Спеціальність «Охорона праці» код «J4» належить галузі знань «J» «Транспорт та послуги». За міжнародною класифікацією «Occupational health and safety» код «1022». Спеціальність «Occupational health and safety» в дослівному перекладі «професійне здоров'я та безпека» найчастіше перекладається українською як «охорона праці та безпека» у міжнародній практиці охоплює комплекс заходів щодо забезпечення безпечних і здорових умов праці, включаючи управління ризиками, профілактику професійних захворювань і формування культури безпеки.

Це поняття ширше ніж українське «охорона праці», адже включає медицину праці, психологію, менеджмент тощо.

A Пошук за назвою або адресою закладу

Розширений пошук

ДНІПРО

- 🏛 Український державний університет науки і технологій

ЗАПОРІЖЖЯ

- 🏛 Запорізький національний університет
- 🏛 ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ "МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА"

ЛЬВІВ

- 🏛 Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
- 🏛 Національний університет "Львівська політехніка"

РІВНЕ

- 🏛 Національний університет водного господарства та природокористування

ХАРКІВ

- 🏛 Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут"
- 🏛 Український державний університет залізничного транспорту
- 🏛 Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

ЧЕРКАСИ

- 🏛 Національний університет цивільного захисту України

КРИВИЙ РІГ (ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСТЬ)

- 🏛 Криворізький національний університет

ПОКРОВСЬК (ДОНЕЦЬКА ОБЛАСТЬ)

- 🏛 Державний вищий навчальний заклад "Донецький національний технічний університет"

Підготовка фахівців з «Охорони праці»

Утворення спеціальності «Охорона праці» код «J4» пройшло довгий шлях різноманітних трансформацій, детальний аналіз яких потребує окремого дослідження. В Україні за даними ЄДЕБО підготовку бакалаврів здійснює 12 (за J4) закладів вищої освіти, магістрів – 10 (за J4) ЗВО.

Крім того, підготовка фахівців з охорони праці реалізується в рамках спеціальності 015 «Професійна освіта» спеціалізація «Охорона праці». Вона має інтегрований характер і поєднує інженерну та педагогічну підготовку.

Безпека життєдіяльності

Спеціальності «Безпека життєдіяльності» за сучасною класифікацією не існує. При цьому даний термін широко використовується у різних сферах для позначення діяльності пов'язаної із забезпеченням безпеки, яка охоплює всю різноманітність діяльності людини з цього напрямку. Дане поняття зазвичай розуміється значно ширше, ніж цивільний захист та охорона праці.

Нагадаю, що в свій час таку назву мав обов'язковий (нормативний) предмет у системі вищої освіти. У системі середньої освіти предмет називався «Основи безпеки життєдіяльності», який в подальшому трансформувався у предмет «Основи здоров'я», а сьогодні викладається як інтегрований курс «Здоров'я, безпека і добробут».

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного аналізу встановлено, що підготовка фахівців у сферах охорони праці, цивільного захисту та пожежної безпеки в Україні характеризується розгалуженою та багаторівневою структурою, яка охоплює різні рівні вищої освіти та значну кількість закладів освіти. Водночас виявлено перехідний стан системи класифікації спеціальностей, що проявляється у паралельному функціонуванні старих і нових кодів у ЄДЕБО, зокрема у межах упровадження Постанови КМУ №1392 від 16.12.2022 року.

Показано, що освітні програми спеціальностей, пов'язаних із цивільним захистом, демонструють неоднорідність розподілу здобувачів освіти між закладами вищої освіти, що свідчить про недостатню оптимізацію мережі підготовки фахівців та наявність установ із критично малими контингентами студентів на окремих освітніх рівнях. Це потребує подальшого аналізу доцільності існування окремих освітніх траєкторій.

ВИСНОВКИ

Підготовка фахівців з охорони праці здійснюється двома шляхами як у межах спеціалізованих освітніх програм, так і в педагогічно-інженерному напрямі. Одночасно підкреслено відмінність між національним трактуванням охорони праці та міжнародною концепцією Occupational Health and Safety, яка має ширший змістовий обсяг.

Окремо зазначено, що поняття «безпека життєдіяльності» зберігає значну науково-прикладну та освітню актуальність, попри відсутність відповідної спеціальності у сучасній класифікації, що свідчить про його інтегративний характер і міжгалузеве використання у формуванні компетентностей з безпеки..

ВИСНОВКИ

Міністерство освіти і науки України
Державна наукова установа
Інститут освітньої аналітики

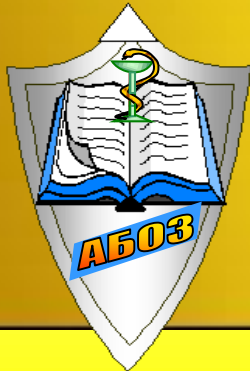
СИСТЕМА ОСВІТИ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОВОЄННОГО РОЗВИТКУ

Загалом система підготовки фахівців у зазначених сферах потребує подальшої гармонізації, оптимізації освітньої мережі та уточнення змістового наповнення освітніх програм відповідно до сучасних ризиків воєнного та техногенного характеру

Слава Україні !

Дякую за увагу

Question